

KUTSESTANDARD

Abivahendispetsialist, tase 5

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Abivahendispetsialist, tase 5	5

Võimalikud spetsialiseerumised ja nimetused kutsetunnistusel	
Spetsialiseerumine	Nimetus kutsetunnistusel
Töö nägemishäiret kompenseerivate abivahenditega	Nägemisabivahendi spetsialist, tase 5
Töö kuulmishäiret kompenseerivate abivahenditega	Kuulmisabivahendi spetsialist, tase 5
Töö suhtlusabivahenditega	Suhtlusabivahendite spetsialist, tase 5
Töö proteeside ja ortoosidega	Proteeside ja ortooside spetsialist, tase 5
Töö liikumisabivahenditega	Liikumisabivahendite spetsialist, tase 5

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus
<p>Abivahendispetsialist, tase 5 töö eesmärgiks on inimese tegutsemisvõime säilitamine ning piirangutest tulenevate häirete vähendamine ja kompenseerimine sobiva abivahendiga. Abivahendispetsialist töötab ajutiste või püsivate tegutsemispiirangute ja/või funktsioonihäiretega inimestega abivahenditeenust pakkuvas ettevõttes, rehabilitatsiooni-, tervishoiu-, hoolekande- või haridusasutuses. Ta hindab, soovitab, kohandab ja/või valmistab lähtuvalt oma spetsialiseerumise valdkonnast inimese tegutsemisvõimet toetavaid abivahendeid.</p> <p>Abivahendispetsialist, tase 5 töötab iseseisvalt või meeskonnas ning teeb koostööd tervishoiu-, haridus- ja sotsiaalvaldkonna spetsialistidega ja kliendi tugivõrgustikuga. Töö eeldab aktiivset suhtlust sihtgrupiga ning ergonoomiliste töövõtete ja isikukaitsevahendite kasutamist.</p> <p>Kutsealal on ka abivahendispetsialist, tase 4 kutse. 4. taseme abivahendispetsialist ei oma süvendatud erialaseid teadmisi ja oskuseid.</p>
A.2 Tööosad
A.2.1. Kliendi nõustamine A.2.2. Abivahendi valimine, kohandamine ja valmistamine A.2.3. Abivahendi efektiivsuse hindamine A.2.4. Võrgustikutöö A.2.5. Abivahendi tehingu teostamine
Spetsialiseerumisega seotud tööosad
Töö nägemishäiret kompenseerivate abivahenditega A.2.6. Nägemisabivahendite valimine ja soovitamine Töö kuulmishäiret kompenseerivate abivahenditega A.2.7. Kuulmisabivahendite valimine ja soovitamine Töö suhtlusabivahenditega

<p>A.2.8. Suhtlusabivahendite valimine ja soovitamine</p> <p>Töö proteeside ja ortoosidega</p> <p>A.2.9. Proteeside ja ortooside valimine ja soovitamine</p> <p>Töö liikumisabivahenditega</p> <p>A.2.10. Liikumisabivahendite valimine ja soovitamine</p>
<p>A.3 Kutsealane ettevalmistus</p> <p>5. taseme abivahendispetsialistil on vähemalt keskharidus, kutseoskused on omandatud praktilise töö käigus ja erialastel täienduskoolitustel (vt ka B.1).</p>
<p>A.4 Enamlevinud ametinimetused</p> <p>Abivahendispetsialist.</p>
<p>A.5 Regulaatsioonid kutsealal tegutsemiseks</p> <p>Vastavalt sotsiaalhoolekande seadusele peab abivahendi müüja või üürija igas müügipunktis töötama vähemalt üks spetsialist, kes omab kutsetunnistust.</p>
<p>A.6 Tulevikuoskused</p> <p>Teave oskuste ja trendide kohta, mille tähtsus valdkonnas kasvab</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Metodoloogiliste oskuste, hindamisvahendite tundmise ja tõlgendamise ning rakendamise oskus. 2. Tehnoloogilised lahendused ja nende areng muudavad abivahendite tööstust. Seetõttu on oluline olla kursis uusimate tehnoloogiliste arengutega ja suuta neid rakendada abivahendite valmistamisel, hooldamisel ja kohandamisel. 3. Suhtlemis- ja koostööoskused on jätkuvalt olulised klientide nõustamisel sobivate abivahendite valimisel ja teabe vahetamisel seotud osapooltega. 4. Arendama peab oskust mõista abivahendite kasutamist kui terviklahendust ehk näha kehaliste, vaimsete ja sotsiaalsete ja keskkondlike tegurite koosmõju. 5. Valdkonnas on oluline loov lähenemine, kuna loominguline mõtlemine aitab leida uusi viise abivahendite kohandamiseks vastavalt klientide vajadustele ning võimaldab järgida uusi suundumusi abivahendite tööstuses.

B-osa

KOMPETENTSUSNÕUDED

<p>B.1 Kutse struktuur</p> <p>Abivahendispetsialist, tase 5 kutsestandard koosneb üldoskustest ja kompetentsidest. Kutse taotlemisel tuleb tõendada üldoskused B.2, kohustuslikud kompetentsid B.3.1-B.3.5, kutset läbiv kompetents B.3.11 ja vähemalt üks spetsialiseerumisega seotud kompetentsidest valikust B.3.6-B.3.10.</p>
<p>Kvalifikatsiooninõuded haridusele ja töökogemusele</p> <p>Nõuded kutse taotlemisel</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vähemalt keskharidus 2. Erialane töökogemus 3. Läbitud erialased täienduskoolitused ja/või tegutsemine koolitajana vähemalt 78 akadeemilise tunni ulatuses (sh 70-80% spetsialiseerumise valdkonnas ja 20-30% seotud teiste kutsestandardi kompetentsidega) viimase 5 aasta jooksul 4. Eesti keelest erineva emakeelega taotlejatel keeleseadusest või selle rakendusaktidest tulenevalt eesti keele oskus tasemel B2 <p>Nõuded kutse taastõendamisel</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sama taseme kehtiv või mitte rohkem kui 8 kuud tagasi kehtivuse kaotanud kutse 2. Vähemalt 3-aastane erialane töökogemus viimase 5 aasta jooksul

3. Läbitud erialased täienduskoolitused ja/või tegutsemine koolitajana vähemalt 52 akadeemilise tunni ulatuses (sh 70-80% spetsialiseerumise valdkonnas ja 20-30% seotud teiste kutsestandardi kompetentsidega) viimase 5 aasta jooksul;

Kutse andmise korraldamine on reguleeritud abivahendispetsialisti kutse andmise korras.

B.2 Abivahendispetsialist, tase 5 üldoskused

1. Järgib oma tegudes õige ja vale üldtunnustatud põhimõtteid, käitub teiste inimestega ja tööülesandeid täites viisakalt, ausalt, õiglaselt, läbipaistvalt ja erapooletult.
2. Juhindub oma töös ja kutsealases tegevuses üldtunnustatud ja tööalastest eetikanõuetest; arvestab teiste kutsevaldkondade spetsialistide käitumise aluseks olevate heade tavadega.
3. Järgib tööd tehes asjakohaseid juhiseid, nõudeid, eeskirju, õigusakte, standardeid jmt.
4. Järgib oma töös konfidentsiaalsusnõudeid ja isikuandmete kaitsega seotud õigusakte.
5. Kasutab töötades mugavaid ja tervislikke kehaasendeid, töövahendeid ja -võtteid ning järgib ohutusnõudeid; arvestab halbade harjumuste mõjuga iseendale ja teistele.
6. Loob ja säilitab teistega suheldes hea kontakti, väljendab end viisakalt ja arusaadavalt.
7. Teeb ühiste eesmärkide nimel tõhusat koostööd, mõistes oma ja kolleegide rolli meeskonnas ning käitudes usaldusväärset ja koostööd soodustavalt.
8. Märkab ja mõistab teiste tundeid, vajadusi ja reaktsioone, tuvastab nende põhjusi ning arvestab oma tegevuses sellega.
9. Säilitab lahkkelides rahu ja lugupidava suhtumise ega lase teiste emotsioonidel end mõjutada.
10. Suhtleb, vahetab teavet, peab nõu ja teeb koostööd isikute ja isikute rühmadega, et leida ühine mõistmine, leppida vajaduse korral kokku kompromissides ja tagada töö maksimaalne tõhusus.
11. Väljendab oma korrektse välimuse ja viisaka käitumisega lugupidavat suhtumist kolleegidesse, klientidesse, partneritesse vms.
12. Kasutab oma valdkonnas kokkulepitud oskuskeele mõisteid ja termineid; mõistab võõrkeelset erialateksti, sh peamisi termineid.
13. Kasutab enese suuliseks või kirjalikuks väljendamiseks eesti keelt tasemel B2 ja vähemalt ühte võõrkeelt tööalaseks suhtlemiseks (vt lisa 1).
14. Kasutab infotehnoloogilisi vahendeid osaoskustes „Probleemilahendus“, „Sisuloome“ ja „Ohutus“ algtasemel ning osaoskustes „Infotöötlus“ ja „Kommunikatsioon“ iseseisva kasutaja tasemel (vt lisa 2).

B.3 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.3.1 Kliendi nõustamine	EKR tase 5
<p>Tegevusnäitajad</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kohtub kliendiga ettevõttes või tema tegutsemiskeskkonnas. 2. Selgitab välja kliendi vajadused, võimalused ja varasema kogemuse abivahendi kasutamisel lähtuvalt spetsialiseerumise valdkonnast. 3. Tutvustab riigi poolt korraldatavat abivahendite teenust; vajadusel saadab edasi sobivasse asutusse. 4. Tuvastab ja sõnastab tegevusvõime probleemid; hindab võimalusi ja strateegiaid probleemidele lahenduse leidmiseks. 5. Nõustab klienti lähtuvalt ettevõtte pakutavatest või valmistatavatest individuaalsetest abivahenditest, arvestades kasutuskeskkonda, -otstarvet ja -eesmärki. 	
B.3.2 Abivahendi valimine, kohandamine ja valmistamine	EKR tase 5
<p>Tegevusnäitajad</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tutvub kliendi dokumentidega (nt tõend, retsept, rehabilitatsiooniplaan). 2. Hindab kliendi tegevusvõimet sobivate tõenduspõhiste hindamismeetoditega; hindab individuaalse abivahendi vajadust oma spetsialiseerumise valdkonnas; vajadusel suunab teise spetsialisti juurde. 3. Valib, kohandab või valmistab hindamistulemuste põhjal abivahendi, lähtudes kliendi tegevusvõime piirangutest ja funktsioonihäiretest. 	

4. Õpetab abivahendit kasutama, selgitab kasutamise tingimusi, hooldamise tingimusi, kasutamisega seotud ohutegureid, üürimise korral abivahendi kohustusliku hoolduse tingimusi ja sagedust.	
B.3.3 Abivahendi efektiivsuse hindamine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad 1. Määrab järelhindamise perioodi ja aja, lähtudes abivahendi määramise eesmärgist ja vajadusest. 2. Hindab kliendi rahulolu abivahendiga ja abivahendi efektiivsust, kasutades sobivaid hindamisvorme ja meetodeid.	
B.3.4 Võrgustikutöö	EKR tase 5
Tegevusnäitajad 1. Teeb koostööd kliendi ja/või tema tugivõrgustikuga, arvestades abivahendist tulenevaid nõudeid kasutuskeskkonnale ja kliendi tegutsemispiiranguid. 2. Teeb koostööd tervise valdkonna asutustega, abivahendeid pakkuvate ettevõtete, sotsiaalkindlustusameti, töötukassa, kohaliku omavalitsusega jm.	
B.3.5 Abivahendi tehingu teostamine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad 1. Tutvustab kliendile hinnainfot ning üüri- ja/või müügitingimusi. 2. Koostab kliendi funktsioonihäirete ja tegutsemisvõime piirangute alusel abivahendi hinnapakumise. 3. Vormistab üüri- ja/või müügidokumentatsiooni vastavalt ettevõttes kehtestatud korrale.	

SPETSIALISEERUMISEGA SEOTUD KOMPETENTSID

Kutse taotlemisel tuleb tõendada vähemalt üks spetsialiseerumisega seotud kompetentsidest valikust B.3.6-B.3.10.

Töö nägemishäiret kompenseerivate abivahenditega	
B.3.6 Nägemisabivahendite valimine ja soovitamine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad 1. Hindab kliendi funktsioonihäiretest tulenevaid tegutsemispiiranguid. 2. Valib, kohandab või valmistab abivahendi, lähtudes kliendi nägemisfunktsiooni häiretest ja tegutsemisvõime piirangutest.	
Teadmised: 1) nägemisvaldkonnaga seotud anatoomia, füsioloogia ja funktsionaalne anatoomia; 2) enamlevinud nägemisfunktsiooni häired; 3) nägemisfunktsioonide hindamise põhimõtted; 4) nägemisabivahendite tehnilised parameetrid ja omadused; 5) nägemisabivahendite materjalid, nende omadused ning nende kohandamise võimalused vastavalt kliendi vajadustele; 6) nägemisabivahendite hooldamise ja remondi põhimõtted.	

Töö kuulmishäiret kompenseerivate abivahenditega	
B.3.7 Kuulmisabivahendite valimine ja soovitamine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad 1. Hindab kliendi funktsioonihäiretest tulenevaid tegutsemispiiranguid. 2. Valib, kohandab või valmistab abivahendi, lähtudes kliendi kuulmisfunktsiooni häiretest ja tegutsemisvõime piirangutest.	
Teadmised: 1) kuulmisvaldkonnaga seotud anatoomia, füsioloogia ja funktsionaalne anatoomia; 2) enamlevinud kuulmisfunktsiooni häired; 3) kuulmisfunktsioonide hindamise põhimõtted; 4) kuulmisabivahendite tehnilised parameetrid ja omadused; 5) kuulmisabivahendite materjalid, nende omadused ning nende kohandamise võimalused vastavalt kliendi vajadustele;	

6) kuulmisabivahendite hooldamise ja remondi põhimõtted.

Töö suhtlusabivahenditega

B.3.8 Suhtlusabivahendite valimine ja soovitamine

EKR tase 5

Tegevusnäitajad

1. Hindab kliendi funktsioonihäiretest tulenevaid tegutsemispiiranguid.
2. Valib, kohandab või valmistab abivahendi, lähtudes kliendi hääle- ja kõnefunktsiooni häiretest ja tegutsemisvõime piirangutest.

Teadmised

1. suhtlusvaldkonnaga seotud anatoomia, füsioloogia ja funktsionaalne anatoomia;
2. enamlevinud hääle- ja kõnefunktsiooni häired;
3. hääle- ja kõnefunktsiooni hindamise põhimõtted;
4. suhtlusabivahendite tehnilised parameetrid ja omadused;
5. suhtlusabivahendite materjalid, nende omadused ning nende kohandamise võimalused vastavalt kliendi vajadustele;
6. suhtlusabivahendite hooldamise ja remondi põhimõtted;

Töö proteeside ja ortoosidega

B.3.9 Proteeside ja ortooside soovitamine, valimine ja valmistamine

EKR tase 5

Tegevusnäitajad

1. Hindab kliendi funktsioonihäiretest tulenevaid tegutsemispiiranguid.
2. Valib, kohandab või valmistab abivahendi, lähtudes kliendi jäseme- või organfunktsiooni häiretest ja tegutsemisvõime piirangutest.

Teadmised

1. ortopeedia valdkonnaga seotud anatoomia, füsioloogia, funktsionaalne anatoomia ja biomehaanika;
2. enamlevinud jäseme- või organfunktsiooni häired;
3. kehastruktuuride ja liikumisfunktsioonide hindamise põhimõtted;
4. proteeside ja ortooside tehnilised parameetrid ja omadused;
5. proteeside ja ortooside materjalid, nende omadused ning nende kohandamise võimalused vastavalt kliendi vajadustele;
6. proteeside ja ortooside hooldamise ja remondi põhimõtted;

Töö liikumisabivahenditega

B.3.10 Liikumisabivahendite soovitamine, valimine ja kohandamine

EKR tase 5

Tegevusnäitajad

1. Hindab kliendi funktsioonihäiretest tulenevaid tegutsemispiiranguid.
2. Valib, kohandab või valmistab abivahendi, lähtudes kliendi liikumisfunktsiooni häiretest ja tegutsemisvõime piirangutest.

Teadmised:

- 1) liikumisvaldkonnaga seotud anatoomia, füsioloogia, funktsionaalne anatoomia ja biomehaanika;
- 2) liikumisfunktsiooni enamlevinud häireid;
- 3) liikumisfunktsioonide hindamise põhimõtted
- 4) liikumisabivahendite tehnilised parameetrid ja omadused;
- 5) liikumisabivahendite materjalid, nende omadused ning nende kohandamise võimalused vastavalt kliendi vajadustele;
- 6) liikumisabivahendite hooldamise ja remondi põhimõtted.

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENSIID

B.3.11 Abivahendi spetsialist, tase 5 kutset läbiv kompetents	EKR tase 5
Tegevusnäitajad 1. Kasutab ISO-klassifikaatorit ja kodeerimise süsteemi ja RFK klassifikaatorit. 2. Kasutab tehnoloogia võimalusi tööeesmärkide täitmiseks. 3. Jälgib valdkonnas toimuvaid muutusi ja suundumusi, et olla uuendustega kursis. 4. Määratleb oma koolitusvajaduse ja arendab end, et saavutada arengueesmärgid, nt osaleb erialaüritustel, koolitustel, kutseühingute tegevuses, loeb erialakirjandust vms. 5. Jagab oma eksperditeadmisi teiste ekspertidega, et lahendada teiste või ühiseid probleeme.	

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	25-01112023-2.2/4k
2. Kutsestandardi koostajad	Tauno Asuja, Eesti Puuetega Inimeste Koda Ligita Haavik, Tervise Abi Kadri Lemberg, Invaru Aili Lopman, Abivahendite keskus Hille Maas, Eesti Töötukassa Anne-Mari Rebane, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool Liis Türbsal, Sotsiaalkindlustusamet
3. Kutsestandardi kinnitaja	Sotsiaalhoolekande Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	27
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	01.11.2023
6. Kutsestandard kehtib kuni	31.10.2028
7. Kutsestandardi versiooni number	4
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	3253 Kohalike omavalitsuste tervishoiutöötajad
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	5
C.2 Kutsenimetuse võõrkeeles	
Inglise keeles	Assistive Technology Specialist, EstQF Level 5
C.3 Lisad	
Lisa 1 Keelte oskustasemete kirjeldused	
Lisa 2 Digipädevuste enesehindamiskaala	